

| | |
|-------------------------|-------------|
| Előfizetési árak: | |
| Egész évre | 5 frt — kr. |
| Fél évre | 2 „ 50 „ |
| Negyed évre | 1 „ 25 „ |
| Netantitókán egész évre | 3 „ — „ |

Hirdetési díjak
a legutánossabban számítottak.
Bélyeg minden beiktatásért 30 kr.

B A J A

vegyes tartalmu hetilap.

Megjelen minden szerdán és szombaton.

Szerkesztői Iroda.
hova a lap szellemi részét illető káldemények intézendők:
ÁLLAMI TANITÓKÉPEZDÉBEN.
Levelek csak bérmentesen fogadtak el. Készítok nem adtnak vissza.

Kiadóhivatal:
Az előfizetési pénzek és hirdetések a kiadóhivatalba — Nánay Lajos könyvnyomdájába — küldendők be (Bödog-tér, Scheibner-féle ház.)

Egyes szám ára 5 kr.

Elmefuttatás a történelemtől.

Ugy állítják, hogy nemzetek sorsának, olvasható lapjairól tanulhatnak meg a jövőndő nemzedékek, mit kell tenniük, mit kell kerülniök, minéltozva a jelen korszak vagy igen, vagy ne eredményezze azt, ami fölött bánkodik és szegénypir futja valamely nép multjáért annak önrzetes kebelét.

Vajha így volna a kisebbsérvű állam, — a család — történelmére nézve is!

Mert bár az észszel bíró lény, akármít tegyen is, történet nélkül — ha mindjárt, hogy maga fölött történetet ne idézzen elő, tétlenül így szugolyba is üljön. itt esetleg a szüette szék lábai alatt összeroskadhat, oldalait törheti be, bele betegszik, s kiadhatja lelkét: ami elég nyomatos történet — mondom: történet nélkül nem lehet sirja fenekére, mégis rejlik abban valami, hogy ember-társunk okozott tényeiből hasonló okozatot várhatunk; s ha így, akkor a mellözött cselekményekből új tanulmányt szolgáltatassunk tanulni szerető utódainknak.

Ugy ám! ha szeretnénk okulni!

Hány ember lett öngyilkossá, csupán hogy herostratusi

hirre vergődjék, tanulmányt hagyván maga után arról, ha-hogy életre támadhatna újra, bizonyítaná: mennyi esztelemséget követett el vala tüntetése által.

És mégsem tanultak sokan mások azt, hogy nemesebb erény tespedés, kétségbeesés között a küzdelem, a sors intézményének elfogadott meghódolása.

Gyöngébb lelkületek erősítésére jegyzem a történelemnek geniusz szavát e lapokra, hogy miként kicsiben, a családnál, ugy nagyban, egy nemzet történetében is a végzeteljes sors nagyszerűleg emeli fel ugyan intő ujját, de abból nem azt kell következtetni, miszerént az egyesek által csaknem beszámíthatlan könnyművésgnél fogva végbevitt önkivégzés szintén a sors praedestinatioja lehet.

Nemesbedjék minden szív valamely tragikus történet lezajlásának megismerése után.

Feladat ilyenkor nem az, hogy feszegessük, mennyiben érdemelte az illető saját sorsát, hanem az, hogy mily módon távoítsuk el magunktól a hasonlóan bekövetkezhető esélyeket.

Noha elvitázhatlan az is, miszerént egyéni történe-

T A R C Z A.

Jégvirág.

— Beszély 1848—49-ból. —

Irta P a p h a l m i.

(Vége.)

Ott feküdt a szegény, beteg leány, hullámzó hófehér párnák között, mint a hóra dobott hervadó rózsá.

Lázbán égő arca, szép szemének bágyadt tekintete azt beszélték a virasztó anyának, hogy az ő egyetlenegy kincse, lelkének fele csak félig a földés immár.

Csendes, enyhe augusztusi est volt.

Az ablakot beárnyazó akácza lombjai suttozva enyeltek a játszi szellővel. Rá-ráborultak a kicsiny ablakra, s a holdvilág ezüst sugaribaan égő üvegen át kíváncsian néztek be a csendes szobába.

Irma tévoteg tekintete belemélyedt a holdsugarak hullámjátékába és elboruló lelke előtt egy csodás kéz szőtt e sugarakból régi, ismert képeket. . . .

Az élet, melytől már-már bucsuzandó volt, még egyszer föl-tünt előtte, örömevel, bánatával, s fölötte a titkolt érzelmek borongó ködével.

A „Jégvirág“ ismét s talán utoljára érzé azt a lángot lelkében, mely előbb-több eltemette volna őt, ha a ragály nem is jó segítségére. Vissza emlékezési megelénkülték — s letűnt napjaira, mint a leáldozó nap az elhagyott szép vidékre még egyszer visszakétekinthetett.

Ifjú álmai, melyek egykor oly kedvesek voltak neki, körülragyogták a csendes lakot, hol napjait lelte — távol a világtól,

egyedül az anyai szeretetben élve. Majd régi, ismert jelenetek ujultak meg lelkében: a zászlófelavatás s az ezt követő est zenéje, fénye, ragyogása, Géza hideg elvonultsága, az először hallott dak hatása . . . s ott zengett lelkében ismét:

„Délég ifjak visszaáneznek:
Hol a szem, mely őt kíséri?
Lángja való szivbe téved,
Kardja éle visszafényli.
Lelke, mint a hária, zendül. . .
Ha megjött az útközéből
Mert ne tudja, hogy ki várja
Oly rég, oly ep éve, vágyva?“

Mint ezüst szallag, tünt föl lelke előtt a távozó hadsereg, fénylő gyegyereivel. . . . érzé most is, mint akkoron, hogy lelkének fele ott van a hősök sorában, anélkül, hogy az. kit kísért sejtethetne volna.

Perdült a dob, felharsant a kürtök riadója, dörgött az ágyú és — a csata gomolygva nőtt tömegeiből kimagaslott egy alak, egy ismerős lény, kit oly jó esett lelkének ott látni. — Aztán egy sötét kép tárult föl előtte: a csatatér sebesültjeivel, halottaival. Egy volt, akit ismerni vélt az elhullott hősök között — de ezt is eltaradta magától. Nem, nem lehet az, akit ő keres. — Majd mellé simult az a beteg honvéd, eltorzult vonásaival — és újra mesélni kezdé a lápi csata történetét. Eless fájdalom fogta el lelkét, mint akkor, midőn először hallá azt.

De nemskóra újabb reménységű derült föl arcán; s talán ismét megcsendültek lelkében a vigasztaló sorok:

„Hátha mégis visszatérne?
Lemecé méltóbb a bére,
Mint az a koszorú, melyet
Örökzöldde tett — szerelmed.“

A változatok e hosszú sora fáradt lelkét álomban ringatá el. Éjtél felé járt az idő. A zizegő akácziombokkal enyelgő

tekben úgy, miként a nagyszerű eseményeknél a forbát (Vergeltung) tartatja magának rendelkezési jogát.

Hány sértett szív nyugszik bele, midőn üldözőjének végsorsáról értesült? Hány kebel békült ki már, ha hogy a visszatörlesztésben elégtételt szerzett sajtó szívének gyötrelmei árában?

Ámbár nagyon kegyetlen volna az elv, ha csak azért volna helyes, mert egy elhibázott tett, egy vétség okvetlen kell, hogy visszatörlesztést vonjon maga után.

Az apák vétkét hatod-hetediziglen büntetni — az irás szerint — így rémletes bucsutér lenne, ami különösen nemzetek történelmébe vörös fonálként szövődik át.

És mégis helyes elv — megállapítás, hanem más szempontból. Ugyanis, ha apák szivükön hordják utódjaik boldogságát, saját jelen élő korukban bizonyosan óvakodni fognak tetteik által ártatlan unokáik fejére érdemelni ki azon írtózatok bűnhődéseket, melyeket szendvedniük inkább ők tartoztak volna.

De a lelkiismeret sulya tekintetében az ártatlanok az érdemtelen sújtása annál hathatósabbá válik.

Ily elmékedéseknek közepette juthatott a nagy német költő ama nagyjelentőségű szavak kimondására: „Die Weltgeschichte ist das Weltgericht!“

A történelem egymásutánjának tagadhatlan egy vezéreszméje magaslak ki e szerint. Egyrészt a forbát, másrészt a végzet. Mindkettőnek elismerése a történelem szellemének tanulmányozásáról bizonyít.

Családi események láncolataiban a beható lélek elvitáztatlanul fölismereheti a kiegyenlítés összeköttetését. Bármennyit is volnánk képesek egymás mellé illeszteni, amelyek szemlélődésünk állítását igazolják, amennyiben nyilvánossá lett valamely egyének jó vagy megrovandó cselekedete, mely aztán korábban vagy utókéson bearatta érdeme szerint a maga örvendhető vagy kárhóztató díját is.

Igy egyenlítették ki az „amint másnak mérsz“ ismerez-

szellő nem játszott immár, elment az, átaludni a csendes éjelt az erdő-széli cserjék aljába. De az akác azért nem érezhető magát elhagyatva: megjött régi vendége, a fűlemlé, ez a szürke, apró kis madár, kinek dalában ott ég a legszentebb öröm s ott sír a legmélyebb fájdalom, melyet csak érező szív érezhet.

Éneke, mint fuvala-hang, simult át a vidéken, s hatott be a beteg szobájába.

S ez az ének? . . . Ha boldognak érzed magad, egetáldó szent szolosa hangjainak kell vélned azt; ha végy emészt és szebb álmaidat megsemmisülve hiszed: a r e m é n y osztó érzését hízeltől be lelkedbe, s a bánat ért gyászod mély, mint a legsötétebb éjszaka: síró danája könyüket fakaszt szemeidben, — de balzsamot rak sebedre s fájdalomadat enyhülni érzéd, mig nem a hit egy jobb jövő iránt némitja el az enyhülő kínokat.

A beteghez is elhatottak a kedves ajkak csattogó danái. Lázasan pihéző keble némi szelid megnyugvást érzett: a boldogság ama nemét, melyből legkevésbé fájdalommal léphetni át egy szebb, boldogabb világba.

Még egy nehéz, hosszú lélekzet, még egy tekintet, melyben a válás minden künja ott égett, a virasztó anyára s a „Jégvirág“ nem volt többé!

Harmadnapra az *-i temetőben egy ujonnan hantolt sirt találtott az arramend. Igénytelen fejfájáról csak ezen egyetlenegy szót olvashatod le: „Irma“

Az, hogy e szóban egy egész élettörténet van megírva, csak az tudhatta, ki lent a hideg sírban fektűt. Egy régi, de százszor és százszor megújuló történet.

A hulló csillagok meséje. Szeretet, mely ellobog, mielőtt ronszszívvé forrhatott volna össze. A megdicsőülés egy szípkörjá, melynek sorsa — ön lán g j á b a n é g n i e l.

* * *

tes megtörési szabály, ha mindjárt néha nem az trití ki a keserű keiyhet. akinek az illetőleg jutandó vala.

Elismerni a történelem végzettségét, erre nézve csak egy szembeszökő adatot hozok föl a francia nemzet történetéből.

XVI. Lajos végsorsa oly ismeretes, hogy róla nem szükség egyebet megemlíteni, csak azt, hogy korunkban az unokák szegyenlik történelmük lapjain ezen sötét foltokat.

1828-ban Bordeaux városa eleget tenni akarván a nemzet forradalmi bűncért, elhatározta, hogy a szerencsétlen király emlékére ércszobrot emeljen nyilvános tereinek egyikén. És minthogy a költséget csak a girondisták akarták viselni, felhívási íveket osztottak ki, a melyeken rövid idő alatt 155,000 frank lett aláírva. S most a terv kiviteléhez láttak.

Raggi szobrász IV. Henrik sikerdus szobrának készítője és Bayard vállalkoztak, lekötvelezték magukat, hogy két év multával az emléksobrot lelepleztetésre adandják át. 1829-ben már az alapzatot is építették öt meternyi magasságra emelten.

Közeledett a remekmű öntésének napja, melyen Párisból nemcsak a magas értelmiségek jelentek meg, jelen lenni akarók a colossális műtérnél, hanem még a legfelsőbb körök fejedelmi egyénéi is.

Intett a művész, s az izzó folyam ömölve sietett agyagburkonyába.

Féktelen volt a várakozás, amíg az ércötömeg meghűlt, s amint az megtörtént, az agyagburkonyt azonnal szét is verték. Iszony és megrendülés vett erőt a jelenvoltagekon, az angolúmi herczegnő, XVI. Lajos leánya elalélt, a művész késégsbesetten a lánokba készült rohanni, a nézők legtöbbszei örültek futottak ki az öntődeből, az ijedelem általánossá lön! mert Lajos ércszobra hatalmasan álló helyzetben emelkedett fölfelé, de — fej nélkül.

Apró, kis gyermek voltam. Életem a játék, világom a pázi-sitos mezők, s a csendes otthon volt.

Hétről-hétre idegen arcot sem láttam.

Egy reggel, apától vezetve, egy szegény vak ember lépett szobánkba.

— Feri, jöszte kezét csókolni G é z a bácsinak, kiáltott elem apám.

Félve lapultam elé s csókoltam meg a jövevény reszkető kezét, ki aztán gyöngéden simogató meg bozontos fürtjeimet.

— A Géza bácsi nálunk marad, szolt ismét apám. Szeresd, mint apácskát szeretted.

Azontúl mindig a bácsi körül forgolódtam. Órákig elhíntált térdén s beszélte nekem szebbnél-szebb történeteket, melyeket akár az örökkévalóságig elhallgattam volna. A szegény vak ember még csak unatkozni sem ért reá. Ha kifáradt ő, elcsevegtem az időt körülötte én. S később annyira megszoktam körében lenni, hogy azon korig jutva, midőn már iskolára a kelle járom, később lettem volna lemondani a tanulásról, csakhogy a jó bácsi körül lehessenek. De szabad időm azontúl is az övé volt.

Gyermeeki kíváncsisággal faggattam őt mindenről, ami felültant körülötte előttem.

Géza bácsi beszélt aztán annyit, amennyi elég volt arra, hogy kielégítve érezhessem magamat. Egy ily alkalommal mesélt el vakágsa történetét.

Katona volt. Nehéz csatát vívott az ellenel, mely elvégre is megfutott. A futókat özöbe vették s mint megvadult csordát verték neki az előttük elterülő lápoknak. Az üldözök közt ő egyike volt a legelsőeknek, ki még a nádas beljébe is behatolt a megfutókat után. Kisérő elmaradtak tőle s egyszer csak azt vevé észre, hogy körülötte ég a nádas. Menekülésre gondolt épen, midőn egy golyó leteríté. Arra még emlékszik, hogy egy vitéz, kit addig

Az érzetőmég a burkonyt csak nyakig telítette meg. A végzet még most megerősíteni akarván historiai hatalmát. Még több!

Miután lecsilapodék a felizgatott kedélyállapot, ujjonnan határozatba ment, hogy a terv végrehajtsák, aminek folytán ismét 10.000 frank gyűlt be, s a remekmű hat hónap elmulta alatt újból öntve készen állt. Csak a felállításához kellett látni — és ekkor tört ki a júliusi forradalom. — Maguk a bourbonok szerzte szédlettek világnak, érezve azt, hogy az emlékszobor fölemeltetése most kényes egy kérdés lenne. Hattyszigetre hurczolták e statutát, ahol az állam többi szobrai között őriztetett, mignem Bordeauxban Dubosq szorgalmazására annyi pénz teremtett elő, amennyivel a visszazállítás fedezve lön.

A mű sikerült, a király arezvonásai találólag hasonlóak, tartása nemes, jobbiban jogart, baljában mint népképviselő tollal díszített kalapot tartva.

Ezen érekszobor végre Bordeaux megyének kertjében álltatott fel ennyi végzeteljes viszontagság és akadály után.

Hídegen számító logika ezen elmélkedést tán nem is írná alá, odamutatván vállonvítva, hogy a művész oka mind-ézen fátumnak. Roszul számította a kellő érzetőmbet.

Ugy van; de lehet máskép is.

Jól számított, de a minta agyaga egy résen máshova vezethető azt az ömlő érczet, mely a fej kidomborítására vala szükséges. Az esetlegesség ellen még a művész sem bír kiváltsággal.

Szándékos akaratot a művész részéről e dologban csak nem fogunk föltételezni, vagy különben egyedül neki fogjuk betudni, hogy a júliusi forradalom kitörése szintén csak az ő műve.

Történet volt biz az tökéletesen, amelynek áramlata alatt Clio hatálylallyal volt képes ismét kifejezést adni arról,

meg sem látott, kapta föl vállaira, hogy az égő nádason keresztül vive, megmenthesse őt. Hogy mi történt vele azután — mit sem tud róla. Midőn szörnyű kínai ájulásából életre hivaták — szemei körül csak vak sötétséget látott. Kiegyeték a nádas lángjai. Könyörülő szívek a csata színhelyéről jó emberek házába vitték. Itt élt másfél évig s azután jött csak hozzánk, apámhoz, ki apai nagybátyja volt. . . .

Beszéde a szemeiből aláhulló könnyekben fakadt el.

Aztán ismét a régi, kedves Géza bácsi volt.

Ha kiujult a tavasz, órákig elcsátolt velem kűnn a mezőkön. Hallgattuk a fák lombjainak zugasát, madarak danáját, futó csermely locsogását — s a szegény vak szinte megújulni látszott az őskövidé természet szent óleiben.

Egy izben a temetőben vetődünk el. Időtöltésünk itt még érdekesebbé vált. Én leolvastam a sír sorokat s Géza bácsi pedig beszélt hosszan, sokáig nekem azokról, kik lent hideg hantok alatt nyugosznak örök álmukat.

Hosszas bolyongás után egy ujjonnan hantolt sírhalomhoz jutottunk.

— Álljunk csak meg Géza bácsi, itt a legujabb kereszt, rajta e fölírat „Jolsvayné Mathild“, a mellette levő pedig, melyen már moha is zöldel, ezen egy szó csak „Irma.“ Nemde itt egy anya és leánya fekszenek!

Géza bácsi lehajt t fövel hallgatott.

— Hát azokról mit sem beszélsz nekem? faggatám őt.

A szegény vak kezeivel intett, hogy „Nem.“ És a gyermekéssz már birt annyi tapintattal, hogy a további kérdezősködéssel felhagyott.

Azóta minden héten egyszer megfordultunk a kis temetőben. Menetközben virágot szedegettem s azt egy-egy kis pihenő alkal-

mal hogy a végzeteknek kiosztása minden emberi okosság számításával szemben az ő kezeiben tétettet le.

Hengl Adolf.

H I R E K.

— A felségség királyi pár jelenleg Budapesten időzik, hol nem hivatalos, de a legszívesebben fogadtatásban részesült.

— Dr. Haynald Lajos kalocrai érsekek aprilis 12-én keltetett biborokni kinevezése megérkezett már a külügyministeriumba. Őszintén kívánjuk, hogy hazánk kitünő és kitüntetett érseke sokáig viselje a bibor fényét s hogy az áldást áraszson szegény és sujtott hazánkra.

— A bajai ipar-társulat 1879. évi május 4-én tartott rendkívüli közgyűlésén több apró tárgy elintézése után szőnyegre került a f. évi május hó 31-én és június 1-én Budapesten tartandó „II. országos ipar-össgyűlésen“ való képviselőség kérdése is, mely alkalommal a nevezett gyűlésre Leopold János, elnök, Erdélyi Gyula, titkár, és Nánay Lajos urak választották meg képviselőkné.

— A szegedi szántársulat megérkezett városunkba, s Aradi igazgatása alatt a napokban — valószínűleg — csütörtökön operettel kezdi meg előadásait.

— A vaskúti tanítók és iskolaszék tagjai közül a szegedi és környékbeli árvízárkosult tanítók fölségelyezésére következők adakoztak: Nygt. Piller Nándor iskolasz. elnök 5 frt, Lesselidzy Károly 2 frt, az iskolapénztár 1 frt, János Nándor 50 kr, Kummer János 50 kr, Csefkó Amália 70 kr, Bejczy János 1 frt, Regeisz Sebestyen 1 frt, Kellér Mátyas 1 frt, Flach Jakab 1 frt, Bohner József biró 1 frt, Huber Ferenc 1 frt, Huber György 1 frt, Herle Márton 1 frt, Berwinkl Pál 1 frt, Kling András 1 frt, Hirmani Antal 1 frt, Kovács József 50 kr, Klock József 50 kr. Összesen 22 frt o. e.

A szegedi árvízárkosultak részére gyűjtött pénzeszek. A vaskúti (Bács-megye) v. k. iskola V. és VI. német osztály Lesselidzy Károly tanító által: Kellér Teréz 40 kr, Marxer Jakab, Bohner Ferenc, Kindl Ferenc, Flach István, Kindl Rozsa, Bohner Marianna, Grünfelder Francziska, Bohner Teréz, Hellenbart János, Schäfer Marianna, Égi Julianna egyenként 20—30 kr, Dobler Ferenc 17 kr, Nuszpl János 15 kr, Toszenberger János 14 kr, Huber Jakab, Hellenbart Ferenc, Leimer Lőrincz, Gruber Antal, Albert Péter, Huber Ferenc, Rauschenberger János, Welchner Antal, Heller Ádám, Heller Antal, Czick Lőrincz, Klock Mátyas, Rutscher Antal, Julianna Huber, Kling Marianna, Schad Róza, Regeisz Apolló, Regeisz Marianna, Dobler Ilona, Haszenteufel Teréz, Rehmann Anna, Krix Margitta, Rehmann Orsolya, Weckerle Annamária, Schäfer Francziska, Bohner Marianna, Klock Apollóna, Bohner Keresztély, Herr Julis egyenként 10—10 kr, Grünfelder József 15 kr,

mával koszoruba kötve, a sírra tettem le, melyet a muap talál-tunk egy szóból álló fölíratával.

Géza bácsi megcsókolt érte — és hallgatott.

Annak a kettős sírhalomnak történetét csak ragályos ágyán beszélte el nekem.

Ma már ő is kűnt fekszik a temetőben.

Síremlékén, végakarataihoz képest, csak e szavak állanak: „Szentpéteri Géza. Született 1828-ban, élt 1848—9-ben, meghalt 1865-ben.“

Igénytelen sírhalom, mint a többi. Szomorú fűz lombja hajol rá s takarja el a kis keresztet, alattva lassu süttőgásával a lent fekvőt, kinek sorsa a legszebb volt, mert „küzdött, szenvedett“ honáért, s a legkinosabb, mert szívének önlángjában kelle elhamvadnia!

Emlékét, mint egy szent talizmánt, őrizem. Kora tavasztól késő őszig nem hervad le a keresztfájáról koszorúm; de nemcsak az övéről, arról a másíkról sem, mely fölött egykor könyezni lát-tam őt.

Év év után halad. S mi emberek, mindig a régiek. Álmaink kalauzoljaik ifjuságunkat — anyorkorát életünknek. A szivben előbb nem ismert érzelmek támadnak, melyek mindegyikéhez egy-egy esemény fűződik: mi mennyt nyel el ezekből a sír, miáltal tudna bárki is róluik valamit! S az, aki lent fekszik, nem fogja immár elbeszéli történetét senkinek.

Szegény, boldogult nagybátyám! Mintha hallanám szemre-hányásodat: „Mért volt nekéd még egyszer életre hívni a „Jég-virág“-ot?“

— Hogy sírodat kővel hozzam az — övéhez! Hisz mindket-tőnek ugys egy a története.

S z e r e t n i — é s m e g h a l n i!

